Copyright foto

‘Ruiming is de slotsom van een persoonlijke vete’

Dierenwelzijn in orde op geruimd bedrijf

Een jarenlange strijd tussen varkenshouder Gerjan Wassink en de NVWA ontaarde begin maart in een ruiming van de zeugen. Een persoonlijke vete, of is er echt iets aan de hand?

Een gedwongen bedrijfsovername. Een ruiming. De afgelopen weken is er veel gebeurd op het 900 zeugen en 4.000 biggen tellende bedrijf van Gerjan en Frederike Wassink in Markelo. Op vrijdag 14 februari komt iemand van AB-Oost in opdracht van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) toezicht houden en de hokken schoon schuiven. De maandag erop neemt RVO.nl de bedrijfsleiding over. Een dag later worden er drie zeugen en ongeveer 25 biggen geëuthanaseerd. Het bedrijf wordt

020_pb03 NVWA.indd 20 26-03-15 14:41

Tekst: Joyce Cornelissen. Beeld: Frederike Wassink-Huisman.

Copyright foto

tot op dit moment onder het toezicht van de RVO.nl gedraaid door ingehuurde krachten. Op 3 maart draait de eerste vrachtwagen het erf in Markelo op. Gerjan en Frederike moeten machteloos toezien hoe ongeveer de helft van de varkens, waarbij ook dragende zeugen, wordt opgehaald met waarschijnlijk eindbestemming slachthuis.
Gerjan en Frederike, dierenarts Leo Poorthuis en een aantal bedrijfsrelaties die zeggen liever anoniem te blijven omdat ze geen speelbal willen worden van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), vertellen wat er aan de ingreep van de NVWA is voorafgegaan.

Tegenwerking

De vraag die Gerjan en Frederike bezighoudt, is waarom zo'n stap in naam van het dierenwelzijn is genomen. „Als het hier echt zo erg is, kan de NVWA de varkens toch ook niet hier laten?" Hiermee doelen ze op de periode dat het bedrijf nu onder de hoede van RVO.nl valt. „En als het hier op het bedrijf zo slecht was gesteld, waarom staat iedereen dan nog achter ons, dan zouden die toch niet met ons bedrijf in verband gebracht willen worden?" Een van zijn bedrijfsrelaties geeft ook aan niet in zee te gaan met een bedrijf dat zijn zaken niet in orde heeft, daar zou hij de verantwoording niet voor willen dragen, maar dat is hier niet het geval.
„Het is een langslepend conflict", vertelt Leo Poorthuis, één van de dierenartsen die het bedrijf van Wassink begeleidt. „De NVWA bezoekt al zeker vijf jaar frequent het bedrijf. Op de oude locatie hadden ze daar zeker een reden voor, de stallen waren verouderd en de huisvesting voldeed onvoldoende. Maar wanneer het plan leeft om naar een nieuwe locatie te verhuizen, investeer je niet meer dan strikt noodzakelijk is in je oude bedrijf."
Doordat het verplaatsingstraject van het bedrijf door tegenwerking van milieuorganisaties en buren tenminste drie jaar vertraging opliep, zat het bedrijf veel langer dan gepland op de oude locatie, in een onwenselijke situatie. „Misschien moeten actievoerders en rechterlijke macht deze feiten ook eens meenemen wanneer men besluit beslissingen aan te vechten c.q. uit te stellen", concludeert Poorthuis.

NVWA ver van de praktijk

Op de nieuwe locatie gingen de controles van de NVWA onverminderd door. Iedere keer wisten de inspecteurs wel een puntje te vinden. De varkenshouder en één van de bedrijfsrelaties zeggen hier over dat als je met een schot hagel schiet je altijd wel wat weet te raken. Door de veelvuldige controles is de relatie tussen Gerjan en de NVWA slecht. Sinds juni 2014 werd in onderling overleg met een tussenpersoon gewerkt, die in plaats van de varkenshouder met de inspectie mee liep. Alleen bij de laatste controle is de tussenpersoon niet ingeseind. De bronnen snappen niet dat deze eenzijdige constatering zo'n zware ingreep tot gevolg heeft. Eén van de relaties geeft aan dat hij vindt dat een dergelijk zwaar ingrijpen door iemand anders dan alleen de dienstdoende NVWA'ers moet worden beoordeeld.
Op het nieuwe bedrijf is ook volgens de dierenarts niet veel mis, maar toch heeft Poorthuis een actie van de NVWA wel aan zien komen. De NVWA is volgens de dierenarts erg goed in het bouwen van een dossier, ieder puntje wordt opgeschreven en gerapporteerd. „De herhaling vormt de kracht van dit dossier. Zo schetst de NVWA een beeld van een bedrijf, maar de vraag is of dit een reëel beeld is wanneer je uitsluitend negatieve feiten rapporteert." Het is in ieder geval eenzijdig dit dossier, de feitelijkheden die in dit dossier worden vermeld, zijn feiten gezien door de bril van de NVWA. „Laat ik het mild zeggen: deze mensen ontberen vaak de kennis en de benodigde know-how om een objectief oordeel te kunnen vellen."
Eén van de bedrijfsrelaties noemt als voorbeeld dat de dierenarts van de NVWA de zeugen chronisch gestresst noemde, omdat ze door het sissen van de ventielen van de brijvoermachine allemaal gingen staan. „Een perfect voorbeeld van de Pavlov reactie", zegt Frederike, „waarbij dieren door een bepaald geluid weten dat er een beloning aankomt."
Volgens Poorthuis staan zijn NVWA-collega's wel erg ver van de praktijk af en krijgen ze ook niet de noodzakelijke bijscholing die zijn praktiserende collega's wel jaarlijks, of zelfs maandelijks tot zich nemen. „Dit resulteert dan in een beeldvorming van het bedrijf die op punten op gespannen voet kan staan met de werkelijkheid", meent hij.
De dierenarts vindt ook dat de schuld niet alleen bij de NVWA ligt. „Ik heb Gerjan dan ook wel eens gezegd: Er is altijd wel wat bij jou." Maar zowel de dierenarts als de twee bedrijfsrelaties hebben sterk het gevoel dat het een persoonlijke vete is geworden tussen enerzijds Wassink en anderzijds de NVWA. „Gerjan kan terecht zeggen dat hij over de rooie is gedreven", zegt Poorthuis.
De varkenshouder trekt zich dit erg aan. „Het is echt tegen mij gericht, de laatste jaren is de NVWA bij iedere controle extreem aan het zoeken." Waar een ander bedrijf misschien één keer per vijf jaar een controle krijgt, schat Gerjan het aantal controles op zijn bedrijf op ongeveer 25 per jaar.

Redenen voor ingreep

De redenen die de controle-instantie schriftelijk aan de familie geeft om de regie over het bedrijf te gaan voeren, zijn natte hokken omdat het niveau van de mest te hoog is en twijfel over het aantal personen dat de dieren verzorgt en hun kennis en vakbekwaamheid.
Het probleem met het afvoeren van mest werd, volgens Frederike, veroorzaakt door getouwtrek met de bank. Ze moesten kiezen tussen ofwel voer betalen ofwel het loonbedrijf betalen om mest te kunnen afvoeren. „Kiezen tussen twee kwaden dus."
Volgens de bedrijfsrelaties was er inderdaad een probleem met een niveau van de mest waardoor er soms in enkele hokken schuim boven de roosters stond. Maar als het niveau van de mest écht het probleem was dan lag daar volgens hen ook de oplossing, door mest af te voeren.
Het tweede argument van de NVWA vinden de bronnen rond het bedrijf uit de lucht gegrepen. Het personeel van Wassink bestaat volgens hen zeker niet uit domme krachten, gewoon hardwerkende goedwillende mensen. Poorthuis: „Laten we vaststellen dat er geen opleiding tot gediplomeerd varkenshouder bestaat dus wat is dan het referentiekader in deze?" ▶

Het bedrijf dat de familie Wassink in Markelo opbouwde na verplaatsing vanuit Wierden.

020_pb03 NVWA.indd 21 26-03-15 14:42

Copyright foto

Omdat de brijvoerinstallatie onder regie van RVO.nl niet werkt wordt er met de hand uit Big Bag's gevoerd.

Copyright foto

Op 24 maart ziet Frederike Wassink ook natte vloeren bij de zeugen

Copyright foto

Een verzwakte big die op 28 februari nog in de groep loopt.

Copyright foto

Deze zeug met een open wond fotografeert de vrouw van de varkenshouder op 24 maart.

Dat de NVWA van mening is dat Wassink niet capabel is varkens te houden bestrijdt de dierenarts ook. „Wassink heeft een HAS-opleiding is landbouwkundig ingenieur, wat hem nog niet meteen tot prima varkenshouder maakt, maar hij bezit in ieder geval een stevige basis." Wassink is volgens Poorthuis een jonge ondernemer die zijn eigen weg zoekt. „Dat gaat soms met vallen en opstaan, de stabiliteit en continuïteit moet beter, maar dat ondervindt elk beginnend bedrijf." Daar moet een jonge ondernemer volgens de dierenarts tijd en ruimte voor krijgen. „Wanneer je veel tijd bezig moet zijn met de NVWA en milieuorganisaties schiet dat niet echt op. Zo liggen de verbanden en uiteindelijk spreek je dan over een 'zelfvervullende voorspelling'." Wanneer je maar lang genoeg controleert, tijd en ruimte in beslag neemt, krijg je vanzelf je gelijk."
Er zijn volgens alle bronnen voldoende momenten geweest waarop beide partijen structureel en opbouwend samen hadden kunnen werken. „Dat dit niet is gebeurd moet iedereen zich aanrekenen", zegt de dierenarts.

Dierenwelzijn

Volgens Poorthuis is het welzijn van de dieren niet in het gedrang geweest. Om zijn eigen mening te staven, heeft hij een collega varkensspecialist uit Beltrum een rapportage laten maken over het bedrijf van Wassink. Deze dierenarts vroeg halverwege de controle aan Poorthuis waarom hij was gevraagd. „Hij begreep niet de reden van zijn aanwezigheid, hij zag immers niets afwijkends van andere vergelijkbare bedrijven."
Eén van de bedrijfsrelaties heeft contact gehad met ingehuurde krachten die op het bedrijf van Gerjan zijn ingezet. Ook zij vinden het geen slecht bedrijf. Het bedrijf draaide voor Nederlandse begrippen heel gemiddeld met ongeveer 28,5 biggen per zeug per jaar.

Overname

Sinds het bedrijf onder de regie van RVO.nl valt, komt Gerjan niet meer in de stallen. „Als ze het zo goed weten, moeten ze het ook maar helemaal zelf doen." Hij kiest hier ook voor, zodat hem later niet kan worden verweten dat hij zijn taken niet naar behoren heeft uitgevoerd. Frederike komt nog wel in de stallen en maakt dan foto's en video-opnamen. Ze laat beelden zien van biggen die mager zijn, liggen te creperen op de gang, loslopen op de gang, natte hokken en mest in de troggen.
„Het welzijn van de dieren is er in elk geval niet beter op geworden", zegt Poorthuis. „Nu lopen er ingehuurde krachten die net zo vakbekwaam zijn als het personeel van Wassink, maar die het bedrijf niet kennen en zich niet zo zullen inzetten als vast personeel." Ook één van de anonieme bronnen beaamt dit. De laatste keer dat hij in de stallen kwam, heeft hij kunnen zien hoe het er onder de regie van RVO.nl aan toe gaat. Er loopt volgens hem veel personeel rond, ingehuurde krachten en NVWA'ers, maar dit zijn geen boeren. Als voorbeelden noemt de bedrijfsrelatie het gebrek aan kennis van de brijvoerinstallatie waardoor er nu met de hand wordt gevoerd en het niet beheersen van de klimaatinstellingen.

Dubbele kosten

Gerjan is op 16 februari voordat 's middags de NVWA en RVO.nl kwamen, zelf bij de bank geweest om hen te wijzen op de risico's van de onmogelijke positie, waarin het bedrijf werd geplaatst. Ze hoopten nog op overeenstemming met de bank, maar die schoof, volgens Frederike, de verantwoordelijkheid voor het dierenwelzijn ook af.
Op het moment dat de regie van het bedrijf in handen van RVO.nl kwam, zijn zij ook degene die de geldstroom beheert. De inkomsten komen dus op hun rekening. „Het is dat ik een inkomen buiten het bedrijf heb, anders hadden en konden we helemaal niks", vertelt Frederike. Nu de NVWA de regie voert, krijgen zij de inkomsten van de afgevoerde dieren en verkochte biggen en zij betalen alle kosten die worden gemaakt. „De schuld die overblijft, wordt straks op ons verhaald." Dat is volgens haar ook de reden dat de zeugen worden afgevoerd, ze moeten de kosten dekken. Gerjan vult aan: „De eerste tien dagen hebben ongeveer 100.000 euro gekost. We zitten straks met een leeg bedrijf en een enorme schuld door deze actie." Gerjan had tot 25 maart de tijd om bezwaar aan te tekenen. Daarvan heeft hij ook gebruik gemaakt.

Lees op de pagina hiernaast de reactie van NVWA en RVO.nl ▶

020_pb03 NVWA.indd 22 26-03-15 14:42

‘Schrijnende situatie aanleiding voor overname’

De NVWA en de RVO.nl hebben de mogelijkheid gekregen om te reageren op het verhaal van de familie Wassink en hun bedrijfsrelaties. Naast een reactie op het artikel beantwoorden ze ook enkele vragen die leven bij de familie Wassink, hun bedrijfsrelaties alsook bij de redactie.

„De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) neemt alleen in uitzonderlijke gevallen en na zorgvuldige afweging het besluit om het beheer over een agrarisch bedrijf over te nemen. In het geval van deze varkenshouderij is er een lang traject aan voorafgegaan. Herhaaldelijk heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) geconstateerd dat de mestkelders overvol waren en dat kennelijk om bedrijfseconomische redenen de mest niet regelmatig werd afgevoerd. Dat is één van de voornaamste redenen voor de serieuze problemen met het dierenwelzijn. Ook werd de dieren de nodige zorg onthouden.”

„Er zijn verschillende interventies gepleegd, die tot doel hadden ervoor te zorgen dat de varkenshouder de welzijnssituatie van de dieren verbeterde. Dat heeft de varkenshouder niet gedaan. Gezien de schrijnende situatie heeft RVO.nl daarom uit het oogpunt van dierenwelzijn uiteindelijk besloten het beheer over dit bedrijf over te nemen en de bedrijfsvoering gefaseerd te beëindigen. De wet biedt de ondernemer de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen deze beslissing.

„Sinds RVO.nl het beheer over deze varkenshouderij heeft overgenomen, is de welzijnssituatie van de dieren aanzienlijk verbeterd. RVO en de NVWA herkennen zich dan ook geenszins in het beeld dat door de ondernemer wordt geschetst.”

Hoeveel personen moeten er volgens de NVWA werkzaam zijn op een bedrijf met 900 zeugen en 4.000 biggen?

„Om alle werkzaamheden op een normale manier te kunnen uitvoeren, moeten er op een bedrijf van deze omvang minimaal vier medewerkers werkzaam zijn. Bijkomende, niet-dagelijkse werkzaamheden als insemineren moeten bij een minimaal aantal werknemers dan nog door externen worden uitgevoerd.

Bij dit bedrijf waren nog maar twee werknemers in dienst. De varkenshouder zelf was nagenoeg niet werkzaam in de varkenshouderij, maar hield zich voornamelijk bezig met zaken rondom het bedrijf.”

Hoe beoordeelt de NVWA of personeel (en varkenshouder) vakbekwaam zijn?

„Deze beoordeling wordt gemaakt door de NVWA. Gekeken wordt of de varkenshouder en zijn personeel in staat zijn tot een verantwoorde bedrijfsvoering. Daarbij kijken zij ook of er voldoende (vakbekwaam) personeel werkzaam is.

Gedurende een langere periode is gebleken dat er geen sprake was van een verantwoorde bedrijfsvoering. Er waren te weinig vakbekwame personen werkzaam in het bedrijf. Daardoor konden niet alle werkzaamheden worden gedaan en werd aan de aanwezige varkens de nodige zorg onthouden.

Als de situatie op het bedrijf zo ernstig is dat het dierenwelzijn in het gedrang komt waarom zijn de dieren dan niet onmiddellijk afgevoerd of overgebracht naar een andere locatie/opvanglocatie?

„Een zeugenvermeerderingsbedrijf is een specifiek bedrijf waar dagelijks biggen worden geboren en waar continu hoogdrachtige zeugen (minstens 115 dagen drachtig) aanwezig zijn. Het verplaatsen van hoogdrachtige zeugen is wettelijk niet toegestaan en ook ethisch niet verantwoord. Daarom kiest RVO.nl er in dergelijke gevallen voor het beheer op het bedrijf over te nemen. Voor het welzijn van de dieren is het beter om deze op het bedrijf te laten en daar het welzijn zo spoedig mogelijk te verbeteren. Dat betekent concreet dat personeel van de Agrarische Bedrijfsverzorging binnen de kortst mogelijke tijd, enkele uren, het welzijn in de stallen op een aanvaardbaar niveau brengt.

Op dit bedrijf zijn direct een aantal maatregelen getroffen. Een loonwerker heeft de mest afgevoerd van het bedrijf, zodat er geen mest meer boven de roostervloeren stond. Alle ligplaatsen en de dierenverblijven zijn direct schoongemaakt, zodat alle dieren een droge, schone en zindelijke ligplaats hadden. Installatiebedrijven hebben ervoor gezorgd dat alle kachels weer naar behoren werkten, zodat de biggen weer in een verwarmde afdeling lagen. Ook is geprobeerd de brijvoerinstallatie zodanig te laten werken dat alle dieren op het bedrijf weer de beschikking hadden over voldoende voer. Een dierenarts heeft het welzijn van de dieren beoordeeld en waar nodig medische zorg verleend.”

Om welke redenen zijn op 17 februari 3 zeugen en 25 biggen afgemaakt?

„Een praktiserend dierenarts heeft op de dag dat RVO.nl het beheer overnam de dieren beoordeeld. De gezondheidstoestand van enkele dieren was dusdanig slecht dat zij uit het oogpunt van dierenwelzijn onmiddellijk uit hun lijden moesten worden verlost.

Een aantal zeugen kampte met meerdere chronische ontstekingen aan de poten, waardoor ze kreupel liepen. Eén zeug was bovendien ernstig vermagerd. De dierenarts oordeelde dat er helaas geen kans op herstel was bij deze dieren.

Verschillende biggen kampten met uiteenlopende ernstige gezondheidsproblemen als ademhalingsproblemen, ontstekingen, verzwakking, in groei achterblijven en hersenvliesontsteking. Een aanzienlijk deel van deze biggen was afkomstig uit afdelingen waar de houtkachel niet naar behoren heeft gefunctioneerd. Op deze afdelingen was het daardoor veel te koud.

Het niet afzonderen van de zieke dieren van de gezonde dieren en de onhygiënische omstandigheden in de diverse afdelingen waren mede oorzaak van de slechte toestand waarin verschillende dieren zijn aangetroffen. Voor de eerdergenoemde zeugen en biggen had de varkenshouder in een eerder stadium een dierenarts moeten raadplegen.”

Zijn de dragende zeugen, zoals de familie vermoed, daadwerkelijk naar de slacht gegaan?

„Er zijn inderdaad dragende zeugen afgevoerd voor de slacht. Dat is een zeer moeilijke afweging geweest. Uiteindelijk is geoordeeld dat uit het oogpunt van het dierenwelzijn afvoer van dragende zeugen tot maximaal 70 dagen dracht de beste optie was. Volgens de geldende regelgeving is het toegestaan om zeugen tot 100 dagen dracht af te voeren. RVO en NVWA zijn van mening dat zij een verantwoorde keuze hebben gemaakt.” ■

Reageren?
j.cornelissen@pigbusiness.nl

020_pb03 NVWA.indd 23 26-03-15 14:43